

Davranışsal ve Emosyonel Bozukluk Gösteren Çocukların Annelerine ve Öğretmenlerine Uygulanan Louisville Ölçeklerinden Elde Edilen Bulguların Karşılaştırılması*

Tülin Yurtbay*

ÖZET. Bu çalışmada tarafımdan Türkçeye uyarlanan Louisville BCL-Davranış Ölçeği ile SBC Okul Davranış Ölçeği, normal zekâli olup davranışsal ve emosyonel bozukluk gösteren çocukların annelerine ve öğretmenlerine uygulanmıştır.

Toplam 75 denek örneklem grubunu teşkil etmiştir. Çalışmada öğretmen değerlendirmeli davranış ölçeği ile anne değerlendirmeli davranış ölçekleri arasında; SD- Okula uyumsuzluk, AGG- Saldırganlık, TD- Toplam patoloji alt ölçekleri arasında anlamlı seviyede bir korelasyon bulunmuştur.

Sonuç olarak bazı alt ölçekler arası korelasyon bulunmama nedenini; ölçeğin sadece Türkçe uyarlamasının sinandığı bir ön çalışma olması, örneklem grubunun yaş gruplarına göre frekansının az olması, öğretmen ve annenin görüş ayrılıklarının; çocukların daha çok duruma bağlı davranışlarını ya da öğretmen veya anne tarafından yapılan suçlamaları neden olarak gösterebiliriz.

Anahtar Kelimeler. Davranışsal-emosyonel bozukluk gösteren çocuklar .Louisville davranış ve okul davranış ölçeği .Anneler-öğretmenler.

Comparison of the Findings of Louisville Behaviour Check List on the Mothers and Teachers of Emotionally and Behaviourally Disordered Children

SUMMARY. In this study the Turkish adaptation of Louisville Behaviour Check List and School Behaviour Check List has been applied to the mothers of emotionally and behaviourally disordered children and their teachers. The total number of subjects is 75.

The correlation ratio between subscales of L.B.C.L. and S.B.C.L. has been found to be significant. Subscales are SD-Deficiency of school adjustment; AGG-Agression; TD-Total pathology.

As a result, the reasons why the correlation ratios between some subscales have been found insignificant are as follows: The project is a part of a pilot program where the Turkish adaptation of the scales is applied. The number of subjects per age group is insufficient. The mothers' and the teachers' points of view are different. The children may respond situationally, furthermore, the statements of teachers and mothers may sometimes be accusational.

Key Words. Emotionally behavioural disordered children .Louisville behaviour check list-school behaviour check list .Mothers-teachers.

Davranıştaki bireysel farklılıklar, yaşayan tüm organizmaların temel özelliklerinden biridir. İnsanda belirli işleri yapabilme ve toplumsal yaşama daha iyi uyum sağlayabilme yeteneğindeki bireysel farklılıkları psikolojik testlerle daha iyi değerlendirebiliriz. Böylece bireyin gerek fiziksel, gerekse zihinsel gelişimini en iyi şekilde

oluşturması için bireye yapılan rehberlik ve eğitmeden daha iyi sonuçlar elde edilebiliyor.

Miller (1972), bu tür ölçümlerin çocukluktaki psikopatolojik bozuklukların sınıflanmasında henüz çözümlenmemiş olan sorunlara yardımcı olacağı düşüncesindedir¹. Boyle ve Jones (1985) gelişmiş ülkelerde çocuklar arasında davranış ve emosyonel bozuklukların önlenmesinde koruyucu sağlık hizmetlerinin temel bir mesele olduğunu, bu alanda ilerlemenin uyum bozukluklarının değerlendirilmesinde kabul edilebilir iyi geliştirilmiş

* VI. Ulusal Psikoloji Kongresi'nde tebliğ edilmiştir (İ.Ü. Edebiyat Fakültesi), 1990, İstanbul

** İ.Ü. İstanbul Tıp Fak. Çocuk Psikiyatrisi BD

Geliş Tarihi : 11.3.1996

Kabul Tarihi: 12.4.1996

yaklaşımlara olanak sağlayabileceğini ileri sürmektedirler².

Anne-babaların, öğretmenlerin çocuklar üzerinde edindikleri izlenimleri incelemek, toplumsal uyumdan toplumsal sapmaya kadar çocuklukta psikopatolojik bozuklukların göstergesi olan psikososyal davranışların tümünün ebeveyn ve öğretmenler tarafından incelenmeleri sonucunda elde edilen bulgular arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek amacı ile bu araştırmayı yapmayı düşündük.

Araştırmada aşağıda belirtilen sorulara cevap aranacaktır:

- 1) 4-6 yaş arası okul öncesi grubunda emosyonel ve davranış bozukluğu gösteren çocukların davranışlarının, anne ve öğretmen tarafından değerlendirmeleri arasında bir ilişki var mı?
- 2) 7-12 yaş arası ilk okul grubunda emosyonel ve davranışsal bozukluk gösteren çocukların davranışlarının, anne ve öğretmen tarafından değerlendirilmeleri arasında bir ilişki var mı?

Yöntem

Örneklem

1) Emosyonel ve Davranışsal Bozukluk Gösteren Çocuklar: Kliniğimiz polikliniğine başvuran ICD 10'a göre emosyonel ve davranışsal bozukluklar başlığı altında yer alan tanı kategorilerine ait belirtileri gösteren vak'alar, seçkisiz örneklem yöntemi ile seçilerek araştırma grubunu teşkil etmiştir³.

Yaş ortalamaları, okul öncesi grupta 4.11, ilkokul grubunda 8.10'dur. Okul öncesi grupta 3 kız 4 erkek toplam 7 denek bulunmaktadır, ilk okul grubu 8 kız 10 erkek toplam 18 denektir (Tablo I).

Tablo I- Davranışsal ve emosyonel bozukluk gösteren çocukların yaş dağılımları ve ortalamaları ile öğrenim durumları

Yaş Dağılımı	Yaş Ortalaması	Öğrenim Durumu	
		Okul Öncesi (n)	İlkokul (n)
4.6-6	4.11	7	-
6.8-11.10	8.10	-	18

Okul öncesi grubunun S.Binet testine göre IQ ortalamaları 107.4, ilkokul grubunun S. Binet testine göre IQ ortalamaları 108.3; ilkokul grubunun R.B.Cattell 2 A Zekâ Testi'ne göre IQ ortalamaları 109.7'dir (Tablo II).

Tablo II- Davranışsal ve emosyonel bozukluk gösteren çocukların S. Binet ve R.B. Cattell 2A Zekâ testlerine göre IQ ortalamaları (n = 25)

Zekâ Testleri	Okul Öncesi (4-6 yaş)	İlkokul (7-12 yaş)
S. Binet	107.4 (n: 7)	108.3 (n: 8)
R.B. Cattell (2A)	-	109.7 (n: 10)

2) Emosyonel ve Davranışsal Bozukluk Gösteren Çocukların Anneleri: 25 annenin yaşları 22-47 arasında değişmektedir (Tablo III).

Tablo III- Anne deneklerin yaş dağılımlarına, eğitim durumlarına ve mesleklerine göre dağılımı (n: 25)

Yaş Dağ.	EĞİTİM DURUMU				MESLEK			
	İlk	Orta	Lise	Yüksek	Ev kadını	Memur	İşçi	Serbest
22-47	9	5	9	2	21	1	2	1

3) Emosyonel ve Davranışsal Bozukluk Gösteren Çocukların Öğretmenleri: Okul öncesi eğitim hizmeti veren öğretmenlerin yaşları 21-32 arasındadır, hizmet süreleri 3-12 yıl arasında değişmektedir ve 7 denektir.

İlkokul öğretmenlerinin yaş dağılımları 23-47 arasında olup 18 denektir. Hizmet süreleri 3-28 yıl arasındadır. Öğretmenlerin çocukları sınıfta gözleme süreleri en az bir yıldır.

Bu çalışmada öğretmenlerin hepsi kadın olup tesadüfen erkek öğretmene rastlanmamıştır. Toplam öğretmen sayısı 25'dir (Tablo IV).

Tablo IV- Öğretmenlerin öğretim süreleri ve yaşlarına göre dağılımı

	Yaş	Öğretim Süresi
Okul öncesi (n: 7)	21-32	3-12 yıl
İlkokul (n: 8)	23-47	3-28 yıl

Çocuk, anne ve öğretmen olmak üzere örneklem grubumuz toplam 75 kişidir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma sorusuna yanıt arayan 4 ölçme aracı veri toplamada kullanılmıştır. Bunlar sırası ile "S.Binet Zekâ Testi", "R.B.Cattell (2A) Zekâ Testi", "Louisville Davranış Ölçeği" E1(4-6 yaş), E2 (7-12 yaş), "Okul Davranış Ölçeği" (SBC) A1 (4-6 yaş), A2 (7-13 yaş)'dir. S.Binet ve R.B.Cattell 2A çok bilinen testler olduğu için aşağıda tanıtıcı bilgi verilmemiştir. Diğer ölççeklerle ilgili tanıtıcı bilgiler aşağıda özetlenmiştir.

a) LBC Davranış Ölçeği

Louisville Behaviour Checklist (LBC984 R):

Miller (1984) tarafından revizyonu yapılan bu ölççek ebeveynlerin, çocuklarının psiko-sosyal sorunlarını değerlendirmeleri amacıyla kullanılır. LBC'de yaş özellikleri dikkate alınarak, E1 formu (4-6 yaş arası), E2 formu (7-12 yaş arası), E3 formu da (13-17 yaş arası) çocuklarda kullanılmak üzere 3 ayrı formdan oluşmuştur⁴.

Ölçek maddeleri D (Doğru), Y (Yanlış) olarak ebeveynler tarafından işaretlenir. E1 ve E2 ölççeklerin her biri 164 madde içerir. Genelde E1 4-6 yaş grubu için 20 alt ölççek, E2 7-12 yaş grubu için 19 alt ölççek kullanılır.

- E1 (4-6 yaş grubu) için alt ölçekler: 1) la-Benmerkezci duygusal davranış, 2) Ha- Aşırı hareketlilik, 3) As- Mülkiyete ve kişiye yıkıcı davranış, 4) AG- Saldırganlık, 5) SW- Çevre ile iletişim kuramama, 6) Sn- Duyarlılık, 7) Fr- Değişik olay ve nesnelere korkma, 8) In- İnhibisyon, 9) Id-Zihinsel gelişmede bozukluk, 10) Im-bebeklilik, bağımlılık, 11) Cd-Cognitif bozukluk, 12) SL-Id ve Ni dışında tüm maddelere baskın ve toplam patolojiyi verir. 13) Ni-irritabilite, 14) Pd-Topluma uyma, 15) Rd-Nadir rastlanan uyumsuz davranış, 16) Neu-Nevrotik davranış, 17) Psy-Psikotik davranış, 18) Som-Somatik şikayetler, 19) Sex-Sıradışı onaylanmayan cinsel davranışlar, 20) SDp-Okula uyumsuzluk.

Neticede 1 genel endeks, 19 alt ölçekten ibarettir.

- E2 formunun (7-12 yaş grubunun) alt ölçekleri: E1 ile müşterek alt ölçekleri içerdiğinden farklı olan iki alt ölçek: Ad- Akademik yetersizlik, Ld- Öğrenme güçlüğüdür. 19 alt ölçek, 1 genel endeksten ibarettir.

Miller (1984) tarafından Spearman Brown Güvenirlik Katsayısı Form E1 için .97, Form E2 için .92 bulunmuştur⁴.

Louisville Davranış Ölçeği (LBC), kliniğe başvuran veya klinik tanı almayan popülasyonlarda görülen emosyonel ve sosyal açıdan ele alınan psikopatolojik rahatsızlıklarda tarama ve ayıklamada özellikle genel endeksleri açısından güvenilir ve geçerli bir ölçektir⁴.

Ölçeğin E1 ve E2 formları ülkemizde Yurtbay (1989) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. İyi İngilizce bilen iki uzman klinik psikolog ve bir Çocuk Psikiyatrisi uzman doktoru tarafından kontrol edilmiş ve bu çalışmada kullanılmıştır⁵.

b) SBC-Okul Davranış Ölçeği (School Behaviour Checklist-SBC):

Miller (1981) tarafından revizyonu yapılan bu ölçek, öğretmenlerin sınıflarındaki çocukların davranış gözlemlerinden edindikleri izlenimleri, psiko-sosyal sorunların değerlendirilmesi amacı ile kullanılır. Okul davranış ölçeğinde yaş özellikleri dikkate alınarak A1 ve A2 olmak üzere iki ayrı ölçek kullanılır. Her ölçek öğretmen tarafından değerlendirilecek 104 maddeden ibarettir⁵.

A1 formu 4-6 yaş, A2 formu 7-12 yaş arası çocuklara uygulanır. Ölçeğin maddeleri D (Doğru), Y (Yanlış) şeklinde öğretmenler tarafından işaretlenir. A1 formu için 8 alt ölçek, bir genel endeks kullanılır:

1) LNA- Başarıda motivasyon eksikliği, 2) AGG-Aktif, pasif saldırganlık, 3) ANX- Kaygı, 4) CD-Kognitif yetersizlik, 5) Hi-izolasyon, 6) Ext- Dışa dönüklük, 7) Sıradan olumsuz davranış, 8) SD-Okul uyumsuzluğu, 9) TD- Soruların tümünü yansıtan genel endeks.

A2 formu için 6 alt ölçek, 1 genel endeks kullanılır. Alt ölçekler A1 ile hemen hemen aynı olduğu için

burada yalnız farklı olan AD- Akademik yetersizlik'tir.

Miller (1981) tarafından Spearman Brown Güvenirlik Katsayısı A1 formu için .95, A2 formu için .93 olarak saptanmıştır⁶.

Ölçek, çocuğun sınıftaki psiko-sosyal sorunlarını değerlendirmede kullanılan geçerli ve güvenilir bir ölçektir.

Okul Davranış Ölçeği (SBC)'nin Türkçe'ye uyarlaması Yurtbay (1989) tarafından yapılmıştır. Çeviri, iyi İngilizce bilen iki uzman klinik psikolog ve uzman bir çocuk psikiyatrisi tarafından tekrar kontrol edilmiştir. Her iki ölçekle ilgili çalışmalar sürmektedir.

İşlem

S.Binet ve R.B.Cattell Zekâ Testleri ile, L.Davranış Ölçeği, deneklere araştırmacı tarafından bireysel olarak verilmiştir. Okul davranış Ölçeği anneler tarafından öğretmenlere gönderilip, öğretmenler tarafından yanıtlandıktan sonra anneler tarafından geri alınmıştır.

Bulgular

Araştırmanın birinci amacı okul öncesi (4-6 yaş gruplarında) Anne Değerlendirmeli Davranış Ölçeği (LBC) ile, Öğretmen Değerlendirmeli Okul Davranış Ölçeği (SBC)'nin içerdiği karşılıklı (müşterek) olan alt ölçekler ve genel endeks arasındaki korelasyonu incelemektir. Tablo 5,6,7'de belirtilen sonuçlarda AGG-Saldırganlık, CD-Kognitif bozukluk, Ni-İrritabilite, TD-Genel endeks arasında bir korelasyon bulunamamış, yalnız SD-Okulda uyumsuzluk konusunda korelasyon saptanmıştır.

Tablo: V- Annelerin (n: 25) Louisville Davranış Ölçeğinden elde edilen puanlarının ortalama (M) ve standart sapmaları (SD)

4-12 yaş (n: 25)	M	SD
IA	52.44	8.43
HA	52.04	7.41
AS	51.20	9.24
AG	53.60	8.02
SW	53.40	9.37
SN	55.08	7.30
FR	59.76	8.52
IN	57.08	8.07
IM	52.28	8.59
SL	55.60	7.23
NI	52.04	7.67
PD	46.72	9.68
RD	54.64	7.33
NEU	63.36	11.14
PSY	57.92	9.16
SOM	50.48	10.50
SEX	57.72	9.39
LD	36.52	23.99
4-6 Yaş (n: 7)		
ID	54.71	4.49
CD	56.00	5.53
SDP	57.14	10.36
7-12 Yaş (n: 18)		
AD	51.00	7.58

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında ilkokul (7-12 yaş grubunda) Anne Değerlendirmeli L.Davranış Ölçeği (LBC) ile Öğretmen Değerlendirmeli Okul Davranış Ölçeği (SBC)'nin içerdiği müşterek olan alt ölçekler ve genel endeks arasındaki korelasyon incelendi. Tablo V, VI, VII'de belirtilen sonuçlarda görüldüğü gibi AGG-Saldırgan davranış, TD-Genel patolojinin değerlendirilmesinde anne ve öğretmenlerin değerlendirmeleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. AD-Akademik yetersizlik boyutunda anne ve öğretmen değerlendirmeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo: VI- Öğretmenlerin (n: 25) Louisville Okul Davranış Ölçeğinden elde edilen puanlarının ortalama (M) ve standart sapmaları (SD)

4-12 yaş (n: 25)	M	SD
LNA	55.40	9.62
AGG	64.36	14.84
ANX	62.48	13.41
EXT	46.08	14.02
TD	62.88	11.99
4-6 Yaş (n: 7)		
CD	47.28	9.25
HI	54.08	9.04
NI	56.28	10.73
SD	63.14	12.64
7-12 Yaş (n: 18)		
AD	49.77	9.88

Tablo: VII- Louisville Davranış Ölçeğinden elde edilen annelerin (n: 25) puanları ile öğretmenlerin (n: 25) Okul Davranış Ölçeğinden elde edilen puanların korelasyonu

	Louisville Davranış Ölçeği (Anne)
Louisville Okul Davranış Ölçeği (Öğretmen) (4-6 Yaş grubu) n: 7 (3 K + 4 E)	
AGG	r: 0.07 p > 0.05
CD	r: 0.22 p > 0.05
NI	r: 0.54 p > 0.05
SD	r: 0.64 p < 0.05
TD	r: 0.02 p > 0.05
7-12 Yaş Grubu n: 18 (8 K + 10 E)	
AGG	r: 0.47 p < 0.05
TD	r: 0.55 p < 0.01
AD	r: 0.29 p > 0.05

Ayrıca Davranışsal ve Emosyonel bozukluk gösteren çocukların belirgin olan başvuru şikayetlerinin yüzde dağılımları okul öncesi ve ilkokul grubunda Tablo VIII'de görüldüğü gibidir.

Tablo: VIII- Davranışsal ve emosyonel bozukluğu olan çocukların belirgin olan başvuru şikayetlerinin yüzde dağılımı

Okul Öncesi Grup n: 3 K + 4 E = 7		İlkokul Grubu n: 8 K + 10 E = 18		
	n	%	n	%
Saldırganlık	3	42	4	22
Aşırı hareketlilik	3	42	4	22
Tık	3	42	3	16
Çeşitli korkular	3	42	3	16
İnatçılık	3	42	3	16
Anneye aşırı düşkünlük	2	28	3	16
Masturbasyon	2	28	3	16
			3	16
			2	11
			2	11
			2	11
			2	11

Tartışma

Araştırmanın ilk ve ikinci amacı kapsamında incelenen okul öncesi (4-6 yaş) ve ilkokul (7-12 yaş) gruplarında Anne Değerlendirmeli Davranış Ölçeği ile Öğretmen Değerlendirmeli Davranış Ölçeklerinin bazı alt ölçek ve genel endeksleri arasında ilişkiler saptanması, yabancı yayınlardaki çeşitli konularda yapılan araştırmaların, Bloch (1971)⁷; Milner, Hampe, Barrett, Noble (1971)⁸; Webb (1973)⁹; Hampe (1975)¹⁰; Tarte, Vernon, Luke (1982)¹¹ bulgularına benzer sonuçlar az da olsa dikkati çekmektedir.

Bulgularımızın yorumuna göre bazı ölçekler arasında korelasyon bulunmama nedenini yaş gruplarının küçük ve denek sayısının az olması ötesinde, ölçeklerin Türkçe uyarlamasının ilk defa kullanılması, ülkemizde her iki ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının henüz tamamlanmamış olması olarak düşünebiliriz.

Çocukta bir davranış niteliğinin bulunması olasılığı öğretmen ve ebeveynin görüş birliğine varması durumunda gerçekleşebilirken, görüş ayrılıkları nedeninin daha çok duruma bağlı davranışları ya da öğretmen veya ebeveynin kişilik özelliklerini yansıtması ya da ebeveyn veya öğretmen tarafından çocuğun suçlanması olasılığı düşünülebilir.

Dr. Tülin YURTBAY
İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi
Çocuk Psikiyatrisi BD
Tel:
İSTANBUL

Kaynaklar

1. Miller LC: School Behaviour Checklist, An inventory of deviant behaviour for elementary school children. Journal of Consulting and Clinical Psychology 38 (1): 134-144, 1972.
2. Boyle MH, Jones SC: Selecting measures of emotional and behavioral disorders of childhood for use in general populations. 3. Child Psychol Psychiat 26 (1): 137-159, 1985.
3. WHO: ICD 10 The International Classification of Disease. Tenth Revision Draft of May 1988.
4. Miller LC: Manual For Louisville Behaviour Checklist (1984 R), 1984.
5. Yurtbay T, Cebiroğlu C, Eren N: Uyum ve davranış bozukluğu gösteren çocukların annelerine tedavi öncesi ve sonrası uygulanan Louisville Davranış Değerlendirme Ölçeği LBC (1984 R) bulgularının kıyaslanması. Yeni Symposium Ocak-Nisan, Sayı 1-2, 1994.
6. Miller LC: Manual For School Behaviour Checklist, 1981.
7. Bloch JP: Agreement between parents' and teachers' ratings of childhood emotional adjustment. Unpublished master's thesis University of Louisville, 1971.
8. Miller LC, Hampe E, Barrett CL, Noble H: Children's deviant behaviour within the general population. Journal of Consulting and Clinical Psychology 37: 16-22, 1971.
9. Webb JS: A comparison of teacher ratings of classroom behaviour on the School Behaviour Check List. Unpublished Master's Thesis, University of Louisville, 1973.
10. Hampe E: Parents' and teachers' perceptions of personality characteristics of children selected for classes for the learning disabled. Psychological Reports, 37: 183-189, 1975.
11. Tarte RD, Vernon CR, Luke DE, Clark HB ve ark.: Comparison of responses by normal and deviant populations to Louisville Behaviour Checklist. Psychological Reports, 50: 99-106, 1982.